

รูปแบบโรงเรียนต้นแบบสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาพื้นที่ บางกะเจ้า อำเภोधุมพวัน จังหวัดสมุทรปราการ

ศรีณัฐ ไทรชมภู*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินการในโรงเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาปัจจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง 3) ศึกษารูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร/ครู จำนวน 33 คน กลุ่มนักเรียนจำนวน 55 คน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 18 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และการจัดกลุ่มสนทนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินการในโรงเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนได้นำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพิจารณาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปฏิบัติจริงให้นักเรียนรู้คุณค่าอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของทรัพยากรท้องถิ่นกับสภาพสังคมปัจจุบัน

2. ปัจจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงที่โรงเรียนประสบความสำเร็จ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบริหารจัดการการเรียนการสอน การติดต่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การมีส่วนร่วมของนักเรียนและปราชญ์ท้องถิ่น ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมขององค์กร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

* รองศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

E-mail: s.nath2499@gmail.com

3. รูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้ 1) ผู้บริหาร ครู เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อน ดำเนินงานเป็นขั้นตอน 2) บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) เน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์เข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) องค์กรความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนได้รับมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมและทรัพยากรของท้องถิ่น 5) การมีส่วนร่วมของบุคลากร / หน่วยงานภายในและภายนอกชุมชน 6) บุคลากรของโรงเรียนมีความเห็นพ้องต้องกันกับรูปแบบของโรงเรียนต้นแบบ

คำสำคัญ : รูปแบบโรงเรียนต้นแบบ พื้นที่คุ้มบางกะเจ้า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียง

School Model on the Continuation of Local Wisdom Learning in Accordance with Sufficiency Economy for Community Development: A Case Study on Bang Kachao Area, Phrapradaeng District, Samutprakan Province

Sreenath Caichompoo*

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the condition of school management concerning the local wisdom in accordance with Sufficiency Economy, 2) to study factors propelling local wisdom development in accordance with Sufficiency Economy, 3) to study prototype of the school model on the continuation of local wisdom learning in accordance with Sufficiency Economy. In this study, the qualitative research was applied. The collected data derived from 3 population groups: 33 executives/teachers, 55 students, and 18 local intellectuals by interview and group discussion methods and in turn were analyzed by context analysis.

The research results revealed that:

1. For the conditions of school management concerning the local wisdom Sufficiency Economy; the school determined to local wisdom for learning and teaching activities, encouraging students to respect and conserve natural resources and be proud of the local wisdom in responded to local resources suitability and present social condition.

2. As for the factors propelling local wisdom development in accordance with Sufficiency Economy for the school achievement, internal factors were executives' leadership, instructional administration, the collaboration with external organizations and the participation of students and local intellectuals. External factors were networks and the participation of

* Associate Professor Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University.
E-mail: s.nath2499@gmail.com

organizations, the government, and the private sector.

3. The school model on the continuation of local wisdom in accordance with Sufficiency Economy were characterized as follows: 1) Executives and teachers were key factor local wisdom and sufficiency economy were management, 2) School personnel clearly understood Sufficiency Economy, 3) Emphasized on local wisdom application to Sufficiency Economy principles, 4) Local wisdom students learned was suitable to local culture and resources, 5) personnel and organizations within both inside and outside the community got involved, 6) school personnel agreed with the school model.

Keywords: School Model, Bang Kachao area, Local Wisdom, Sufficiency Economy

บทนำ

ชุมชนท้องถิ่นเป็นแหล่งทรัพยากร แฝงด้วยองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจพอเพียง **ปราชญ์ชาวบ้าน** เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าเสมือนแหล่งวัฒนธรรมการเรียนรู้และภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน มีภูมิความรู้ที่แตกต่างหลากหลายกันไปตามสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การนำภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าออกมาสู่กระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ต้องการการพัฒนา (เสนห์จามริก, 2554)

พื้นที่คุ้มบางกะเจ้า เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ที่เดียวที่มีเนื้อที่ประมาณ 9,000 ไร่ มีความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนที่หนาแน่นของกรุงเทพมหานคร มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายทั้งวิถีวัฒนธรรมของชาวไทย-มอญ ซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่มีอยู่ตามธรรมชาติของคนในพื้นที่ และจากการที่คนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ไม่สนใจเรียนรู้อรรถความรู้ที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาหลายชั่วคน ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นหากไม่มีการส่งเสริม สนับสนุน ดูแล พัฒนาให้ประชาชน เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้เห็นความสำคัญของวิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่เป็นจิตวิญญาณของชุมชน มีองค์ความรู้ที่มีความลึกซึ้งตามวิถีแห่งธรรมชาติกับพัฒนาการอันยาวนานไว้ มรดกที่มีค่าเป็นจุดแข็งของสังคมไทยเหล่านี้จะถูกปล่อยให้ถูกทำลายไปตามกาลเวลา และยากที่จะทำให้ฟื้นฟูกลับสู่สภาพเดิมอย่างเป็นธรรมชาติในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจปัจจุบัน ประกอบกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มีจุดหมายเพื่อให้

ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) มีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบของโรงเรียนต้นแบบ สืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาชุมชนคุ้มบางกะเจ้า ซึ่งโรงเรียนในพื้นที่คุ้มบางกะเจ้ามีจำนวน 11 โรงเรียน และเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กในพื้นที่ การที่เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้รับองค์ความรู้ การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน เกิดทักษะประสบการณ์โดยตรงกับครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ท้องถิ่นตามสภาพแวดล้อมและศักยภาพของโรงเรียนจากการมีส่วนร่วมคิดพิจารณาของโรงเรียนทั้งหมด ได้ภูมิปัญญาหลักๆ เป็นต้นแบบให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยให้ความสำคัญแก่โรงเรียนซึ่งเป็นผู้สื่อสารและสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์รวมของเยาวชนที่สามารถเชื่อมโยงถึงญาติพี่น้อง ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่นได้ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรภูมิปัญญาที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นต่อไปมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สมดุลอยู่กับธรรมชาติ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และประโยชน์แก่สังคม ประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน

และสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการในโรงเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงาน ของโรงเรียนต้นแบบสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการศึกษาวิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนพื้นที่บางกะเจ้า บริบทของโรงเรียนในพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 11 โรงเรียน จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมกับตัวแทนของโรงเรียนเพื่อตกลงร่วมกัน และให้โรงเรียนพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า เพื่อจัดโครงการ หรือกิจกรรมสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงสู่นักเรียน จัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะกับครูของโรงเรียนกับปราชญ์ท้องถิ่น สอบถามสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร และครู จำนวน 33 คน นักเรียนจำนวน 55 คน สอบถามสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน จำนวน 18 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา การดำเนินการสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจ

พอเพียง ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบของโรงเรียน ปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา โครงการสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้

1. กลุ่มผู้แทนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โรงเรียน เลือกลีขทอดให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ทราบข้อมูล ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น การปรับเปลี่ยน การพัฒนา การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ
2. กลุ่มผู้บริหารและครู เพื่อทราบข้อมูล ความก้าวหน้าการสืบสานการเรียนรู้ ข้อสรุปของ โครงการ การจัดกิจกรรม ปัญหาอุปสรรค การแก้ไข ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
3. กลุ่มนักเรียน เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้ของนักเรียน เรื่องการสืบสานการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตัวของนักเรียนตามหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมของโรงเรียน ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะ
4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการลงพื้นที่เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อสังเกต ซักถามครู นักเรียน ปราชญ์ท้องถิ่น และเข้าร่วมกิจกรรม สืบสานภูมิปัญญาของโรงเรียน

การวิเคราะห์

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2546) โดยมี

ตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) ว่าข้อมูลที่ได้มาถูกต้องหรือไม่ มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนไปอย่างไร โดยใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม และศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกันอย่างต่อเนื่อง เมื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้แล้วจึงนำวิเคราะห์เพื่อสรุปและเขียนพรรณนาความด้านสภาพการดำเนินการของโรงเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ที่โรงเรียนประสบความสำเร็จ และด้านรูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษา

1. สภาพการดำเนินการของโรงเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นชุมชนเก่าแก่ มีภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทั้งภูมิปัญญาไทยและมอญ จึงเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ดังนั้น การดำเนินการสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละโรงเรียนได้พิจารณาถึงความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การรับเป็นครูภูมิปัญญาเพื่อถ่ายทอดให้แก่นักเรียน บางโรงเรียนได้เชิญครูภูมิปัญญาหลายคน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของโรงเรียน งบประมาณ ระยะเวลาการเรียนรู้ ความต้องการ ความเหมาะสม และผนวกเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งให้นักเรียนมีความรอบรู้ในองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สร้างรายได้ให้ครอบครัว ผนวกกับการสอดแทรกเรื่องคุณธรรม ความซื่อสัตย์ให้นักเรียน เพื่อให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาและทรัพยากรของท้องถิ่น ตลอดจนปฏิบัติตนในทางสายกลาง

2. ปัจจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง **ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร** ผู้บริหารและครู มีความรู้เข้าใจ เห็นความสำคัญของการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ สอดแทรกในรายวิชา นำครูภูมิปัญญาเป็นวิทยากรสืบสานการเรียนรู้ให้นักเรียน **ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน** ทั้งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ครู ชุมชน ประชาชนท้องถิ่น มีความเห็นร่วมกันว่าการสืบสานวิถีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานความเข้มแข็งของชุมชน **ด้านการประสานการมีส่วนร่วม** ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เป็นตัวขับเคลื่อนให้กิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญนักเรียนให้ความสนใจ เห็นคุณค่า จึงฝึกปฏิบัติ ประชาชนท้องถิ่นให้ความร่วมมือ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ให้การสนับสนุน เสริม เรื่ององค์ความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ

3. รูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถี

เศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

3.1 โรงเรียน ประชุมหารือ สืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในกิจกรรมการเรียนการสอน และศึกษาสภาพชุมชน เพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน

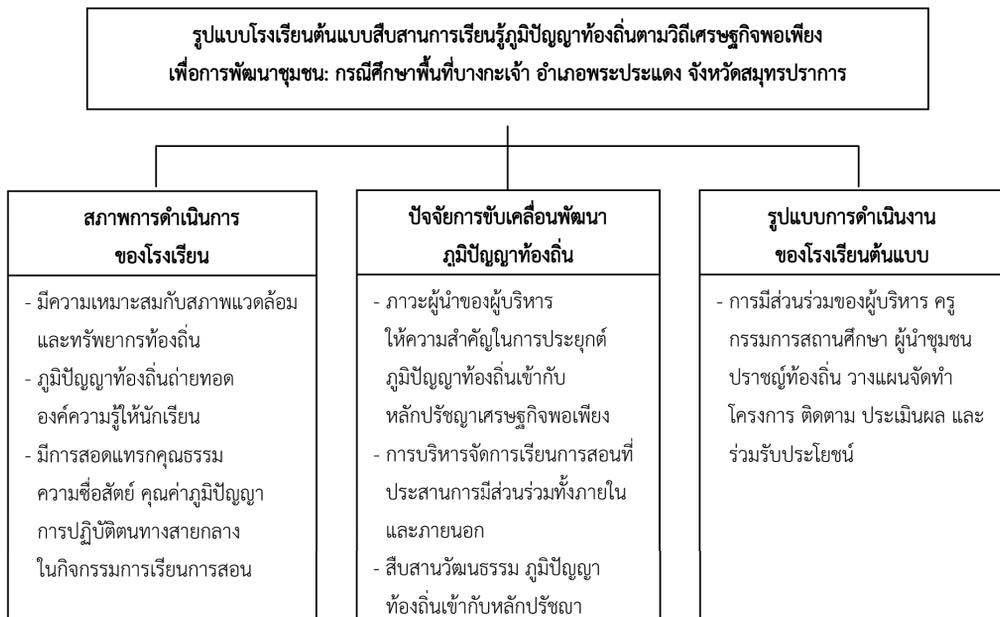
3.2 โรงเรียนจัดประชุม ร่วมปรึกษาหารือ กับคณะครู กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น เรื่องการวางแผนการจัดทำโครงการ และกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อสรุป

3.3 ดำเนินการตามโครงการและ กิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน ประชาชนท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน

3.4 ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ ของโครงการและกิจกรรม

3.5 โรงเรียน นักเรียน ชุมชน ประชาชน ท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องร่วมรับผลประโยชน์

จากการวิเคราะห์โรงเรียนแต่ละโรงเรียน ในพื้นที่ ปัจจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญา ท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และรูปแบบการ ดำเนินงานของโรงเรียนในการสืบสานการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง สรุป ได้ว่า โรงเรียนในพื้นที่คู้บางกะเจ้ามีรูปแบบสืบสาน การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) ผู้บริหาร ครู เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อน ให้การดำเนินงานเป็นขั้นตอน 2) บุคลากรของโรงเรียน มีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) เน้นการ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์เข้ากับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 4) องค์กรความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ นักเรียนได้รับมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมและ ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น 5) การมีส่วนร่วมของ บุคลากร / หน่วยงานภายในชุมชน และภายนอก ชุมชน 6) บุคลากรของโรงเรียนมีความเห็นพ้องต้องกัน กับรูปแบบของโรงเรียนต้นแบบอนุรักษ์

ภาพที่ 1 สรุปผลการศึกษา

อภิปรายผล

1. ประเด็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการในโรงเรียน พบว่า การปฏิบัติตามแบบอย่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญในวิถีการดำเนินชีวิตของทุกคน เพราะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ สร้างนิสัยความประหยัด มัธยัสถ์ อดออม รู้จักใช้จ่ายอย่างพอเพียง ทำให้มีภูมิคุ้มกัน มีความสุข และการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีนักเรียน ชุมชนได้ประโยชน์ ส่งผลให้เกิดการสืบสานภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ จักรปรุพท์ วิชาอัครวิทย์ (2550) ที่ว่า ปัจจัยสำคัญของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือครูมีส่วนสำคัญยิ่งในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงจิ่งในโรงเรียนต้นแบบ

2. ปัจจัยการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมีกิจกรรมสืบสานการเรียนรู้โดยผู้บริหารและครูของโรงเรียนเห็นความสำคัญ จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอน นำปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรสืบสานการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่เด็กในชุมชนได้เรียนรู้ มีทักษะปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้คุณค่า รู้จักใช้ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น อย่างชาญฉลาด ใช้อย่างพอเพียง มีการทำหรือปลูกเสริมทดแทนเพื่อความยั่งยืน ผู้บริหารและครู มีความเข้าใจ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง จากครูผู้สอนและส่งผลถึงชุมชน

และความร่วมมือรวมทั้งการมีส่วนร่วมสนับสนุนของชุมชน องค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เสริมทั้งเรื่ององค์ความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญญา ชนะวาที (2551) ว่า ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนควรได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายการปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนควรประยุกต์ใช้สื่อที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น และแนวคิดของ จักรปรุพท์ วิชาอัครวิทย์ (2550) ที่ว่า ผู้บริหาร ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง จึงทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาจาก ครู นักเรียน ชุมชน ปฏิบัติตามซึ่งเป็นไปตามหลักการบริหารที่จะต้องมีส่วนองค์กรที่ดี

3. รูปแบบโรงเรียนต้นแบบสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการผู้บริหารและครูร่วมประชุมหารือกำหนดนโยบาย การขับเคลื่อนภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดเข้าในกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ประสานเครือข่ายความร่วมมือร่วมปรึกษา ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ดำเนินการตามโครงการ สอดแทรกเนื้อหาสาระ ปลูกจิตสำนึก รู้คุณค่าทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียง โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากปราชญ์ท้องถิ่น ชุมชน และองค์กรในการสืบสานองค์ความรู้ให้กับนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชุมพล คำปา (2553) และปริญญา ชนะวาที (2551)

ที่ว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนให้เหมาะสมกับหลักสูตรการเรียนการสอน บริบทของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

แนวทางพัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อสถานศึกษา

1. จัดกิจกรรมสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เช่น เชิญปราชญ์ท้องถิ่นให้ความรู้แก่บุคลากรของโรงเรียน ชุมชน จัดทำสื่อทั้งรูปแบบเอกสาร วิทยุทัศน์ เพื่อให้สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ส่งเสริมการนำองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นขับเคลื่อนบูรณาการกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีการติดตามประเมินผลการพัฒนา ซึ่งควรมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ

3. มีการเชื่อมโยงโรงเรียนเครือข่ายการขยายผลสู่การเรียนรู้และการพัฒนา เพื่อให้เกิดกิจกรรม องค์ความรู้ใหม่ การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การประชุม สัมมนา อบรม ร่วมมหกรรมร่วมช่วยเหลือ เป็นต้น

4. การขับเคลื่อนสืบสานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงใน

โรงเรียน ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลดีในระยะยาว เป็นวิถีการดำเนินชีวิต อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ ชุมชน ประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อองค์กรภาครัฐ

1. มีนโยบายพัฒนาและขับเคลื่อนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา และขยายผลสู่ชุมชน ซึ่งอาจให้โรงเรียนในแต่ละชุมชนเป็นแกนนำการขับเคลื่อน

2. สร้างแรงจูงใจให้แก่สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อาจสนับสนุนเรื่องรางวัลการประกวดผลงานดีเด่น และงบประมาณสนับสนุน ซึ่งจะทำให้บุคลากรของโรงเรียนมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น

3. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายมอบหมายให้มีหน่วยงานเฉพาะ เป็นผู้รับผิดชอบการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และมีติดตามประเมินผลเป็นระยะ

4. กำหนดให้มีการจัดฝึกอบรมให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- จักรปรุพท์ วิชาอัศววิทย์. (2550). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุมพล คำปา. (2553). ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เขตตำบลบ้านต๋อม จังหวัดพะเยา (รายงานผลการวิจัย). พะเยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.
- ปริญญา ชนะวาที. (2551). การศึกษาการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีรภาว บัญเพลิง. การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2546). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.